

گزارش «وقایع اسرائیلیه» از دو گذرگاه مهم در نوار غزه

که اسرائیل باید از آن‌ها عقب‌نشینی کند

۲۰ کیلومتر بحران

فاطمه موسوی کریمی - مها جعفری فر «اسرائیل تحت هیچ شرایطی از

محور فیلادلفیا و دالان نتساریم خارج نخواهد شد. این‌ها اصول استراتژیک‌اند، هم از نظر نظامی و هم از نظر سیاسی.» روزنامه اسرائیلی معاریو این دیدگاه نتانیاهو را چند ماه پیش از امضای توافق آتش‌بس در دیداری با خانواده اسرای اسرائیلی منتشر کرد. ولی این دو محور دقیقاً کجا قرار دارند و چرا اینقدر برای اسرائیل اهمیت دارند؟

دالان نتساریم، تقسیم غزه و محاصره حماس

دالان نتساریم نواری حدوداً ۶ کیلومتری به عمق تقریباً ۸ کیلومتر است که از مرز سرزمین‌های اشغالی و غزه تا دریای مدیترانه امتداد دارد و غزه را به دو بخش شمالی و جنوبی تقسیم می‌کند. نام این منطقه برگرفته از شهرک اسرائیلی نتساریم است که در ابتدا یک پایگاه نظامی بود و بعدها به یک کپیوتص صهیونیستی مذهبی تبدیل شد. در جریان انتفاضه دوم، این منطقه محل درگیری‌های شدیدی بود، از جمله حادثه جان باختن محمد الدوره، پسر ۱۲ ساله فلسطینی در سال ۱۳۷۹ (که تلویزیون هم بارها آن صحنه را نشان داد). این شهرک در سال ۱۳۸۲ و همزمان با خروج اسرائیل از غزه تخلیه شد، اما همچنان اهمیت استراتژیک خود را حفظ کرد. اسرائیل پس از حمله زمینی به غزه در ۵ آبان ۱۴۰۲ و در همان روزهای ابتدای جنگ کار روی این دالان را آغاز کرده و این مسیر را به جاده‌ای آسفالت‌ت تبدیل کرد. براساس تحلیلی که توسط آدی بن نون، متخصص داده‌های جغرافیایی در دانشگاه عبری انجام شده، حداقل ۷۵۰ ساختمان ویران شدند تا این منطقه «امن» شود. تصاویر ماهواره‌ای و ویدئویی نشان می‌دهد که یک کتیسه سیار به نام «عشق به اسرائیل» به داخل این دالان منتقل شده است.

ساخت و سازهای نظامی در قلب دالان نتساریم

دو پایگاه نظامی شامل پناهگاه‌های متحرک ضد بمب، تأسیسات آب و برق و دکل‌های مخابراتی هم در این منطقه ساخته شده‌اند. به گزارش وال استریت ژورنال، یک سرباز ذخیره که در بهمن ۱۴۰۲ در این منطقه خدمت کرده بود می‌گوید: «هر بار که به اینجا برمی‌گشتم، می‌دیدیم که زیرساخت‌ها توسعه بیشتری پیدا کرده‌اند. ابتدا یک پایگاه کوچک، سپس یک پایگاه دیگر، بعد تعمیر تانک‌ها در داخل غزه... هر بار همه چیز دائمی‌تر به نظر می‌رسید.» لشکرهای ۹۹ و ۲۵۲ مدیریت این دالان را به عهده داشتند و تأسیسات ساخته شده نشان می‌دهد برنامه اسرائیل برای حضور نامحدود در غزه است. همچنین اسرائیل منطقه‌ای حائل به عرض نیم مایل در اطراف این نوار ایجاد کرده است.

آندریاس کریگ، استاد ارشد مطالعات امنیتی در کینگز کالج لندن می‌گوید: «تخریب گسترده زیرساخت‌های تیرنظامی و جلوگیری از آزادی رفت و آمد نشان می‌دهد که اسرائیل با غزه مانند یک سرزمین اشغالی برخورد می‌کند نه منطقه‌ای جداگانه. همه این اتفاقات قابل باگشت است اما حجم بالایی سرمایه‌گذاری در این منطقه نشان

گذرگاه رفح، محور فیلادلفیا

اسرائیل نیست. نتانیاهو بارها در مورد این محور و لزوم ماندن ارتش اسرائیل در آن صحبت کرده. طبق ادعا و گفته وی، «محور شرارت به این محور نیاز دارد و به همین دلیل باید کنترل آن دست ما بماند و عقب‌نشینی‌ای در کار نخواهد بود.»

آتش‌بس یا تأخیر در درگیری بعدی؟

در آتش‌بسی که از ۳۰ دی ۱۴۰۳ تصویب شد، اسرائیل باید تا ۲۱ بهمن ۱۴۰۳ به طور کامل از دالان نتساریم خارج می‌شد. با خروج این نیروها، مسیرهای رفت و آمد باز و ارتباط شمال و جنوب برقرار شد. پس از خروج نیروهای اسرائیلی از دالان نتساریم، فلسطینی‌هایی که از این مسیر عبور می‌کنند تحت بازرسی‌های امنیتی قرار می‌گیرند. به گزارش رسانه‌ها، پیمانکاران امنیتی آمریکایی و مصری تحت نظارت کمیته مصر-قطر، در این مسیر عملیات نظارت و کنترل عبور و مرور خودروها را بر عهده دارند. چهار ایست بازرسی در مسیر وجود دارد که فلسطینی‌ها باید از آن عبور کنند و تصمیم نهایی درباره عبور یا عدم عبور افراد توسط این نیروها گرفته می‌شود. به گفته یک مقام وزارت کشور غزه، «این نیروها تحت نظارت میانجی‌گران آتش‌بس فعالیت می‌کنند و هرگونه تخلف از سوی این نیروها به رهبری سیاسی حماس گزارش داده می‌شود.»

بازگشت فلسطینی‌ها به شمال؛

اشک سربازان، شادی مردم

طی سه روز اول بازگشت، حدود نهم میلیون فلسطینی به شمال غزه بازگشتند. هلیل روزن، خبرنگار شبکه ۱۴ اسرائیل گفت: «نظامیان گذرگاه نتساریم را با گریه ترک کرده و احساس می‌کردند آنچه در یک سال گذشته انجام دادند بر یاد رفته است.» از طرف دیگر، نیویورک تایمز صحنه‌های راهپیمایی فلسطینیان از جنوب به شمال را اینگونه توصیف کرد: «عده‌ای شیرینی پخش می‌کنند. برخی علامت پیروزی را به عکاسان در حال عبور نشان می‌دهند. گروهی از پسران کوچک این شعر را می‌خوانند: «بین راست یا چپ، شمال از همه بهتر است. ما به شمال می‌رویم!»

نتانیاهو: عقب‌نشینی از فیلادلفیا

گزینه‌مانیست

طبق قرارداد آتش‌بس، اسرائیل قرار بود پس از پنجاه روز، محور فیلادلفیا را هم تخلیه کند، ولی حالا و در آستانه روز موعود به نظر می‌رسد اسرائیل قصدی برای این کار ندارد. چند ماه قبل، نتانیاهو در یک کنفرانس مطبوعاتی در اورشلیم گفت: «از سال ۱۳۸۴ که از غزه خارج شدیم، تمام مرزهای غزه به جز مرز مصر را کنترل کردیم و از طریق همین مرز بود که سلاح به نوار غزه رسید و حماس توانست توانمندی نظامی خود را افزایش داده و عملیات طوفان الاقصی را انجام دهد.» وی تأکید کرد: «اگر این بار هم این محور را ترک کنیم، ممکن است نتوانیم تا ۴۰ سال دیگر برگردیم زیرا ما رفتیم و تا ۲۰ سال بعد برنگشتم.» به گزارش اسوشیتدپرس و به نقل از یک مقام اسرائیلی، نیروهای اسرائیلی در محور فیلادلفیا باقی خواهند ماند تا از قاچاق

تسلیمات جلوگیری کنند. این مقام که به دلیل حساسیت موضوع نخواست نامش فاش شود، تأکید کرد: «حضور نظامی اسرائیل در این منطقه یک ضرورت امنیتی است.» نتانیاهو در یک کنفرانس خبری در سپتامبر اعلام کرده بود که حماس از تونل‌های زیرزمینی این مرز برای واردات سلاح استفاده کرده، اما رسانه‌های اسرائیلی گزارش داده‌اند که از این تونل‌ها سال‌ها استفاده نشده و روزنامه هآرتص به نقل از مقامات نظامی نوشت که ۹ تونل در این محور شناسایی شده‌اند که همگی از سمت مصر مهر و موم شده بودند. مصر این ادعاها را رد و اعلام کرده که سال‌ها پیش صدها تونل را تخریب و منطقه حائل‌ی را ایجاد کرده که مانع از قاچاق سلاح می‌شود.

مذاکرات قاهره، بازی نهایی

یا وقت‌کشی سیاسی؟

در حالی که دور دوم مذاکرات ۳ هفته به تعویق افتاده بود، دفتر نتانیاهو پنجشنبه ۹ اسفند اعلام کرد هیئت مذاکره‌کننده را به قاهره اعزام کرده تا مذاکرات را ادامه دهد، اما هنوز (در زمان نوشتن این

وقایع اسرائیلیه

گزارش) مشخص نیست آیا این تیم درباره مرحله دوم آتش‌بس که شامل خروج کامل نیروهای اسرائیلی در غزه می‌شود مذاکره یا تنها در مورد تمدید مرحله اول گفت‌وگو خواهند کرد. به گزارش منابع

مصری، هیئت‌های اسرائیلی و قطری پنجشنبه شب وارد قاهره شدند و نمایندگان آمریکایی هم برای ادامه مذاکرات به آن‌ها پیوستند. در نشانه‌ای از اینکه مذاکرات در بالاترین سطح انجام خواهد شد، سخنگوی نخست‌وزیر اسرائیل اعلام کرد: «ران درمر، وزیر امور راهبردی اسرائیل و رئیس تیم مذاکره‌کننده در این مذاکرات حضور نخواهند داشت.» محمود مرداوی، یکی از مقامات حماس به سی‌ان‌ان گفت: «بر اساس توافق، اسرائیل باید از روز شنبه که روز ۴۲ آتش‌بس است شروع به عقب‌نشینی کرده و ظرف مدت ۸ روز این روند را کامل کند.» ولی نتانیاهو حاضر به خروج از فیلادلفیا نیست و حماس هم این خروج را پیش‌شرط مرحله دوم آتش‌بس قرار داده است. سی‌ان‌ان به نقل از منبعی آگاه گفته نتانیاهو ترجیح می‌دهد فقط مرحله اول آتش‌بس را تمدید کند، بدون آنکه مجبور به خروج از غزه شود. وی افزود: «دولت اسرائیل در تلاش است تا مرحله اول آتش‌بس را تا حد

ممکن طولانی کند به این امید که بتواند گروگان‌های بیشتری را آزاد کرده و هیچ امتیاز نظامی ندهد.»

آیا آتش جنگ دوباره شعله‌ور خواهد شد؟

تصاویر ماهواره‌ای که الجزیره در ابتدای این ماه منتشر کرد، نشان می‌دهد ارتش اسرائیل ساخت و سازهای جدیدی را در اطراف مرز مصر و غزه آغاز کرده است. از طرف دیگر، موضع آمریکا در قبال این موضوع نامشخص است. استیو وینکاف، فرستاده ترامپ در امور خاورمیانه، اعلام کرد یک نشست با حضور سرمایه‌گذاران برای تعیین آینده غزه برگزار خواهد کرد، اما مشخص نیست این نشست چه زمانی و در کجا برگزار خواهد شد و آیا این نشست در چهارچوب توافق سه مرحله‌ای آتش‌بس است و یا به طرح مالکیت یک جانبه ترامپ بر غزه مربوط می‌شود. مصر و دیگر میانجی‌گران بین‌المللی در تلاش‌اند تا مانع شکست مذاکرات شوند. آینده آتش‌بس، آزادی اسرا و کاهش تنش در منطقه همگی به این مذاکرات و خروج اسرائیل از این محور بستگی دارد. آیا صلح ادامه خواهد داشت یا دوباره سایه جنگ بر غزه خواهد افتاد؟

مفاد قرارداد

در مرحله اول که قرار بود در اول مارس (۱۱ اسفند) به پایان برسد؛ همه نیروهای اسرائیلی باید از مناطق اصلی جمعیتی غزه خارج شوند، میزان کمک‌های بشردوستانه افزایش یابد و آوارگان فلسطینی اجازه بازگشت به شمال غزه را پیدا کنند.

در مرحله دوم آتش‌بس (در صورت تحقق): اسرائیل باید تمامی نیروهای خود را از غزه، از جمله مرز مصر خارج کند و در مقابل، فلسطینیان، حملات هوایی افزایش عملیات جاسوسی و نظارت و مسدود کردن ورود کمک‌های بشردوستانه.

